

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จของสถานศึกษา Leadership of School Administrators and the Success of the School

รวิวรรณ ลุประสงค์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: s66561802018@ssru.ac.th

สุทธิพงษ์ บุญผดุง

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: suttipong.bo@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จของสถานศึกษา ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมส่งผลกระทบต่อบทบาทและภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถชักจูง แรงจูงใจ และส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและมีประสิทธิภาพ พบว่า ภาวะผู้นำที่เน้นการมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนความสำเร็จของสถานศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความร่วมมือในองค์กร และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จของสถานศึกษา ผู้บริหารเองก็จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่อง "ภาวะผู้นำ" เพราะภาวะผู้นำนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในกระแสโลกยุคใหม่ หรือที่เรียกกันว่ายุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีความเจริญทางเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็ว การพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่ จะช่วยยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ความสำเร็จของสถานศึกษา

Abstract

Leadership of school administrators and the success of the school in the Context of Rapid Change in the Globalization Era Especially in the 21st century, advancements in

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

technology and societal shifts significantly impact the roles and responsibilities of educational administrators. Administrators need to possess leadership that can persuade, motivate, and encourage educational personnel to work willingly and effectively. It has been found that leadership emphasizing vision, participatory management, and the promotion of collaborative learning are critical factors supporting school success in terms of learning outcomes, organizational cooperation, and educational management efficiency. Therefore, concerning the relationship between Leadership of school administrators and the success of the school, administrators themselves also need to possess knowledge about "Leadership" This is because leadership is of utmost importance for administrators and educational institutions in the modern global era, also known as the era of globalization, where technological advancements have caused rapid social changes from the past to the present. Developing administrators to have leadership that aligns with the context of the modern global world will help to sustainably elevate the quality of educational institutions. The objectives of this study are: 1. To study the leadership of educational administrators. 2. To study the leadership of educational administrators that influences the success of educational institutions.

Keywords: Leadership, Educational institution administrators, The success of the school

บทนำ

ในยุคที่การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การบริหารจัดการสถานศึกษาจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการผลักดันให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นผู้นำองค์กรทางการศึกษาที่ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการทรัพยากร รวมถึงความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความสามารถเฉพาะบุคคลของผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความเข้าใจในบริบทขององค์กร ความสามารถในการกำหนดทิศทาง และการนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546) ภาวะผู้นำ

ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ดังที่ Linda Darling-Hammond นักการศึกษาแห่ง Stanford University ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถไม่ได้มีมาแต่เกิดแต่สามารถพัฒนาขึ้นได้ (high-performing principals are not just born, but can be made) ซึ่งต้องอาศัยการฝึกอบรมหรือการพัฒนาในทักษะที่สำคัญ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556 : 75-76) ซึ่งสอดคล้องกับประสิทธิ์ เขียวศรี (2543 อ้างถึงใน พิมพ์ธาดา วัจนวงศ์ปัญญา และคณะ, 2558) ที่กล่าวว่าจากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาการบริหารการศึกษา และการพัฒนาองค์กรการศึกษา ทำให้ทราบว่าหน่วยงานทางการศึกษามีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมาก และสามารถส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน องค์กรหรือหน่วยงานทั้งปวงย่อมจะต้องมีผู้บริหารสูงสุดทำหน้าที่รับผิดชอบหน่วยงานนั้น

ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จของสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม การทำความเข้าใจถึงรูปแบบ องค์ประกอบ และปัจจัยของภาวะผู้นำกับความสำเร็จของสถานศึกษา จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีศักยภาพในการนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศและสามารถตอบสนองต่อความท้าทายในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ความสำเร็จของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการจัดการบริหารสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความพร้อมทางสมอง และจิตใจที่สมบูรณ์จึงจะสามารถบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาและการจัดการศึกษาของประเทศ (ณิชภาธรทิพัฒน์, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวีระ ซีประเสริฐ (2555,) ที่กล่าวว่า การที่สถานศึกษา จะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการนำและการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยนและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ภาวะผู้นำที่แตกต่างกันทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปและจะได้บริหารงานให้ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการชี้แนะ แนะนำ หรือส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น การมีวิสัยทัศน์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และความสามารถในการบริหารจัดการ (Northouse, 2016)

ภาวะผู้นำ หมายถึง โดยผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะ เช่น ความสามารถในการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ร่วมงาน (บุญทัน ดอกไธสง, 2554)

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการเป็นแบบอย่าง และการส่งเสริมให้บุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจและมุ่งมั่น (จिरประภา อัครบวร, 2553)

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความริเริ่มและอ้างไว้ซึ่งโครงสร้างของความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกของกลุ่ม สต็อกคิล (Stogdill, 1974)

ภาวะผู้นำ หมายถึง การจุดประกายวิสัยทัศน์ให้ผู้อื่นมองเห็น พร้อมทั้งปลูกฝังเป็นค่านิยมและสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้สามารถปฏิบัติได้สำเร็จ ริชาร์ดส์ และ เองเกิล (Richards & Engle, 1986)

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการให้จุดมุ่งหมาย (ทิศทางที่มีความหมาย) เพื่อให้เกิดการรวมพลังความพยายามและความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จาก็อบส์ และ จากส์ (Jacobs & Jaques, 1990)

ภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดรวมทั้งการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขององค์การ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปฏิบัติตาม (ธัญญา มาส โจนานนท์, 2557)

ภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นเป็นผู้ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำเป็นผู้มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือสั่งการบังคับบัญชา ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่เพื่อให้กิจกรรมบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2552)

ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จในทุกระดับ ภาวะผู้นำในทางการศึกษาจึงเป็นมากกว่าการบริหารจัดการ แต่เป็นการใช้ความสามารถในการสร้างอิทธิพลเชิงบวกต่อบุคลากรและองค์กร เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ท่ามกลางบริบทและความท้าทายต่าง ๆ

คุณลักษณะของภาวะผู้นำ

คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีที่มีอยู่ในตัวของผู้นำสามารถเรียนรู้สั่งสมประสบการณ์ฝึกฝน พัฒนาตนให้เป็นผู้นำที่ดีได้ กิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ จะสำเร็จได้หรือไม่เพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นส่วนใหญ่ คุณลักษณะผู้นำจึงมีส่วนเอื้ออำนวยให้กลุ่มสามารถดำเนินงานของกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ก็นับว่าเป็นการยากที่จะชี้ชัดลงไปว่าคุณลักษณะผู้นำที่ดีเป็นอย่างไร แต่ก็มีนักวิชาการด้านพฤติกรรมได้ให้ข้อควรสังเกตเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่ประสบความสำเร็จไว้แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้นำที่ดี (สมชาย เทพแสง, 2565)

คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง การเป็นผู้นำอาจไม่ใช่เรื่องยาก แต่การเป็นผู้นำที่ดีเป็นเรื่องยากและท้าทายสำหรับทุกคน เพราะคุณไม่สามารถสั่งให้ทุกคนชอบหรือเห็นด้วยในสิ่งที่ตนเองทำ แต่ในฐานะผู้นำคุณต้องเข้าใจผู้คนให้ได้ เพื่อต่อยอดไปถึงการทำงาน การทำธุรกิจ และส่งให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าที่ตั้งไว้

- 1) ลักษณะท่าทางหรือการวางตัว
- 2) ความกล้าหาญ
- 3) ความเด็ดขาด
- 4) ความไว
- 5) เนื้อเชื้อใจ
- 6) ความอดทน
- 7) ความกระตือรือร้น
- 8) ความริเริ่ม
- 9) ความซื่อสัตย์สุจริต
- 10) ความพินิจพิเคราะห์
- 11) ความยุติธรรม
- 12) ความรอบรู้
- 13) ความจงรักภักดี
- 14) ความรู้จักกาลเทศะ

(นภดล เจริญทรัพย์ นันต์, 2565)

คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง ภาวะผู้นำนั้นมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลัก 3 ปัจจัยได้แก่ 1) ผู้นำ (Leader) หมายถึง ตัวบุคคลที่นำกลุ่ม มีบุคลิกอุปนิสัย ลักษณะอย่างไร 2) ผู้ตาม (Followers) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับอิทธิพลจากผู้นำ 3) สถานการณ์ (Situation) หมายถึง เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Hersey, P. & Blanchard, K. H., 1993)

ดังนั้น คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติที่ดีที่มีอยู่ในตัวผู้นำ ซึ่งสามารถพัฒนาและฝึกฝนได้ และมีส่วนสำคัญในการนำพากลุ่มให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเน้นไปที่ความสามารถในการ สร้างแรงจูงใจและเชื้อใจผู้คน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร นอกจากนี้ยังรวมถึง บุคลิกภาพ อุปนิสัย และลักษณะเฉพาะตัว ของผู้นำ รวมถึงปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตามและสถานการณ์ คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำที่ประสบความสำเร็จไว้หลากหลายประการ เช่น ลักษณะท่าทางและการวางตัวที่ดี ความกล้าหาญ ความเด็ดขาด ความไว้วางใจ ความอดทน ความกระตือรือร้น ความริเริ่ม ความซื่อสัตย์สุจริต ความพินิจพิเคราะห์ ความยุติธรรม ความรอบรู้ ความจงรักภักดี ความรู้จักกาลเทศะ ความไม่เห็นแก่ตัว การมองการณ์ไกล การมีหลักการ ความมุ่งมั่นประสงค์ การวางแผน ความยืดหยุ่น การบริหารคน ความรักองค์กร การใฝ่เรียนรู้ การมีจิตบริการ การมีพลังด้านบวก ความเชื่อมั่นในผู้อื่น และการมีชีวิตที่สมดุล

ผู้บริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก มีแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคนเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ผู้บริหารจึงควรมีแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น และสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมีแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546)

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารมากเพราะโรงเรียนเป็นระบบย่อยของระบบการศึกษาและระบบสังคม การจัดการศึกษาในโรงเรียนจึงต้องสอดคล้องกันกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญการทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

คำว่า "ผู้บริหารสถานศึกษา" ไม่ว่าจะเป็นประถมศึกษาศึกษา หรือมัธยมศึกษา เรียกว่า Principal หรือเรียกว่า Head of School เป็นคำที่ใช้เรียกผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนของรัฐ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชน อาจใช้คำอื่น ๆ เช่น head teacher, head master หรือ head mistress สำหรับประเทศไทยผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบัน เรียกว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา เมื่อก่อนเรียกว่า "ครูใหญ่" หรือ "อาจารย์ใหญ่" (ประกอบ คุปรัตน์, 2552)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน ภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่น ๆ โดยมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบการศึกษา รวมถึงผลลัพธ์ที่ได้จากสถานศึกษา

ความสำเร็จของสถานศึกษา

ความสำเร็จของสถานศึกษา หมายถึง ปัจจัยที่สำคัญนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารองค์การ ได้แก่

- 1) ความต้องการบรรลุความสำเร็จในการบริหาร สามารถรวบรวมพลังและความสนใจไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องได้ และจำเป็นต้องอ้างเหตุผลสู่ความสำเร็จไปยังปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการคือ (1) จำเป็นต้องใช้พลังและความเพียรพยายามในการทำงานตลอดแรงจูงใจและความต้องการที่จะทำงานเป็นรากฐานอย่างดีต่อความสำเร็จ (2) จะต้องจัดลำดับความสำคัญของงานตัดสินใจว่างานใดสำคัญหรือไม่สำคัญ ทูมเททำงานสำคัญก่อน และขจัดงานที่ไม่จำเป็นและสำคัญออกไป (3) แนวทางที่จะปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญต้องได้รับความร่วมมือไม่มีใครทำงานได้สำเร็จเพียงคนเดียว 2) ภารกิจของผู้บริหาร ต้องทำงานให้บรรลุสูงสุดตามเป้าหมาย ความสำเร็จรับผิดชอบในเรื่องที่สำคัญจริงๆ ใช้ทรัพยากรอย่างจำกัดแต่มีผลดีมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารก็จะประสบความสำเร็จ 3) การทำงานอย่างชาญฉลาด (Smart) มีความรู้ความสามารถ กลยุทธ์ เทคนิค ทักษะการปฏิบัติงานและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สจิวต-โคเซ และรอสกิน (Stuart, Kotze & Roskin, 1983)

ความสำเร็จของสถานศึกษา หมายถึง ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการดำเนินการตั้งแต่ประสิทธิภาพของระบบไปจนถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนภาพพจน์ที่ดีของโรงเรียน และความพึงพอใจของผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532)

ความสำเร็จของสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จเป็นความสามารถขององค์กรในการบริหารจัดการซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผลจากการใช้ทรัพยากรเพื่อบรรลุเป้าหมาย และประสิทธิผลองค์กรเป็นสิ่งที่ทำให้เป้าหมายในเชิงปฏิบัติบรรลุผล สตีเยร์, อังสัน และมาวเดย์ (Steers, Ungson & Mowday, 1985)

ดังนั้น ความสำเร็จของสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การบริหารที่ประสบผลสำเร็จต้องมีหลักการสำคัญ เช่น ความยั่งยืน การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความรู้ พร้อมทั้งมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เช่น การทำงานเป็นทีมและการวางแผนอย่างเป็นระบบ ความสำเร็จนี้จะนำไปสู่คุณภาพของนักเรียน การยอมรับจากสังคม และชื่อเสียงของสถานศึกษา

สรุป

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใช่เพียงแค่ตำแหน่ง แต่เป็นสมรรถนะหลัก ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดทิศทาง สร้างความร่วมมือ และบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษาในภาพรวม

การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสถานศึกษาที่เป็นเลิศโดยเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในทุกมิติ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ไปจนถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อผลลัพธ์และคุณภาพของสถานศึกษาในที่สุด สามารถอธิบายถึงอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารต่อความสำเร็จของสถานศึกษาได้ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนและสร้างแรงบันดาลใจ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถมองเห็นอนาคตของสถานศึกษาและกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและท้าทาย ซึ่งเป็นทิศทางนำทางให้บุคลากรทุกคนเข้าใจเป้าหมายร่วมกันและมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึง

2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และความร่วมมือ การสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและการเคารพ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะสร้างสภาพแวดล้อมที่บุคลากรทุกคนรู้สึกปลอดภัย มั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็น และทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

3. การพัฒนาบุคลากรและการกระจายอำนาจ การมอบหมายงานอย่างเหมาะสม ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ จะรู้จักศักยภาพของบุคลากรแต่ละคนและมอบหมายงานที่ท้าทายและส่งเสริมการเติบโต การให้อำนาจและการมีส่วนร่วม ผู้นำจะเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น

4. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวางแผนและการจัดระบบ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะสามารถวางแผนกลยุทธ์ จัดระบบการทำงาน และบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น การติดตามและประเมินผล ผู้นำจะมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ ผู้นำสามารถวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีเหตุผล โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา

5. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสื่อสารและการสร้างความเข้าใจ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะสามารถสื่อสารกับชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ผู้นำจะสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายกับองค์กรภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสวงหาการสนับสนุนในการพัฒนาสถานศึกษา

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้สถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง บุคลากรได้รับการพัฒนาและมีขวัญกำลังใจที่ดี มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษาในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน หรือภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของสถานศึกษาในสังคม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.

จิระประภา อัครบวร. (2553). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณิชภา ธพิพัฒน์. (2559). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คุษณินิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

- ธัญญามาส โสจนาพันธ์. (2557). *ภาวะผู้นำและแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ซิลลิค ฟาร์มา จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แอล. ที. เพรส.
- นภดล เจริญทรัพย์นันต์. (2565). *ลักษณะของผู้นำที่ดีต้องมี 14 ประการ*. สืบค้นจาก <https://www.toward-goal.com/contents/-14>
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: บริษัททริเพ็น กรุ๊ป จำกัด.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2554). *การบริหารและภาวะผู้นำทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกอบ คู่ปรัดน์. (2552). *ผู้บริหารสถานศึกษาชื่อและความหมาย*. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2568.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี.
- พิมพ์ธิดา วัฒนวงศ์ปัญญา และคณะ. (2558). กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำแบบไทยของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม), 208–221.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีระ ซีประเสริฐ. (2555). *การศึกษาและพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมชาย เทพแสง. (2565). *ผู้นำคุณภาพ หัวใจสำคัญในการสร้างคุณภาพการศึกษา*. สืบค้นจาก <http://www.inspect6.moe.go.th/adisai/QualityLeadership.htm> และ <http://pracob.blogspot.com/2009/11/blog-post1389.html>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120/ตอนที่ 52 ก.: 11 มิถุนายน*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2532). *รายงานการศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *บทวิเคราะห์การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- Hersey, P., & Blanchard, K. H. (1993). *Management of organizational behavior: Utilizing human resources* (6th ed.). New Delhi: Prentice Hall of India.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

- Jacobs, T. O., & Jaques, E. (1990). Military executive leadership. In K. E. Clark & M. B. Clark (Eds.), *Measures of leadership*. West Orange, NJ: Leadership Library of America.
- Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Richards, D., & Engle, S. (1986). After the vision: Suggestions to corporate visionaries and vision champions. In J. D. Adams (Ed.), *Transforming leadership*. Alexandria, VA: Miles River.
- Steers, R. M., Ungson, G. R., & Mowday, R. T. (1985). *Managing effective organizations: An introduction*. Boston, MA: Kent Publishing Company.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: The Free Press.
- Stuart-Kotze, R., & Roskin, R. (1983). *Success guide to managerial achievement*. Virginia: A Prentice-Hall Company.